

KORXONADA SIFAT MENEJMENTI TIZIMINI SHAKLLANTIRISH

Abdurahmonova Feruza Nusratovna

Toshkent menejmenti va iqtisodiyot institut 1-bosqich magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada korxona va tashkilotlarda sifat menejment va sifatni samarali boshqarish orqali mahsulot va xizmatlarning yuqori sifati va raqobatbardoshligiga erishish ahamiyati va muammolari yoritilgan.

Kalit so'zlar: korxona, sifat, sifat menejmenti, mahsulot va xizmatlar, boshqaruv tizimi.

Annotation. This article highlights the importance and challenges of achieving high quality and competitiveness of products and services through effective quality management and quality management systems in enterprises and organizations.

Keywords: enterprise, quality, quality management, products and services, management system.

Аннотация. В данной статье освещаются значение и проблемы достижения высокого качества и конкурентоспособности продукции и услуг за счёт эффективного управления качеством и системы менеджмента качества на предприятиях и в организациях.

Ключевые слова: предприятие, качество, менеджмент качества, продукция и услуги, система управления.

Har qanday tashkilot va korxonalarda bozor munosabatlari sharoitida sifat menejmentining dolzarbligi uning iste'molchilarning barcha ehtiyojlarini to'liq qondira oladigan mahsulot va xizmatlar sifatining shunday darajasini ta'minlashga qaratilganligi bilan belgilanadi.

Bu borada O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Shavkat Mirziyoyev "Umuman, xalqimiz hotirjam bo'lishi kerak: sifatli oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish, bu borada kafolatlangan zaxirani yaratish va ularni bozorga uzluksiz yetkazib berish hamda narx-navoning barqarorligini ta'minlash ishlariga

ustuvor darajada e'tibor qaratiladi."(2) – deb ma'ruzalari ta'kidlab o'tdi.

Mahsulotlar va xizmatlarning yuqori sifati ularning raqobatbardoshligini belgilaydigan eng muhim tarkibiy qism hisoblanadi.

Iste'molchilar talablariga javob beradigan barqaror sifatni ta'minlamasdan, milliy iqtisodiyotni jahon iqtisodiyotiga oqilona qo'shish va unda munosib o'rin egallash mumkin emas.

Jahon hamjamiyatining zamonaviy rivojlanish sharoitidagi integratsiya jarayonlari obyektiv ravishda qaytarilmasdir, shuning uchun korxona va tashkilotlar faoliyatining barcha maqsad va vazifalariga

erishishda mahsulot va xizmatlar sifatini boshqarishning zamonaviy kontseptsiyasi boshqaruvning boshqa sohalari qatorida uning majburiy ustuvorligini nazarda tutadi.

Shuning uchun mahsulotlar raqobatbardosh, doimiy, maqsadga muvofiq bo'lishi, sifatni oshirish uchun ishlab chiqaruvchilarning mehnatsevar bo'lishi uchun sifatni tizimli nazorat qilish zarur, boshqacha qilib aytganda, shiddatli raqobatdagi mavqeini mustahkamlash va o'z daromadlarini maksimal darajada oshirishni istagan har qanday kompaniya sifatni boshqarish jarayoniga katta e'tibor berishi kerak.

Sifat menejmenti sifatni rejalashtirish, sifat kafolati, sifat menejmenti va sifatni oshirish orqali

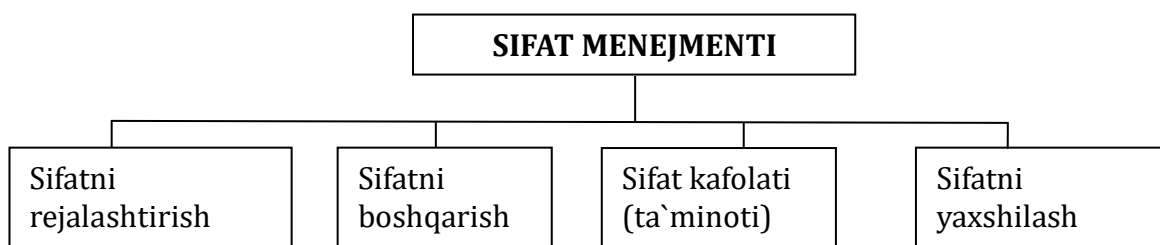
ushbu sifat maqsadlariga erishish uchun sifat siyosatini ishlab chiqish, sifat maqsadlari va jarayonlarini o'z ichiga olishi mumkin.

Sifatni rejalashtirish – bu sifat maqsadlarini belgilashga qaratilgan va sifat maqsadlariga erishish uchun zarur operatsion jarayonlarni va tegishli resurslarni aniqlaydigan sifat menejmentining bir qismidir.

Sifatni boshqarish- sifat talablarini bajarishga qaratilgan sifat menejmentining bir qismidir.

Sifat kafolati – bu sifat menejmentining sifat talablari bajarilishiga ishonch hosil qilishga qaratilgan qismi hisoblanadi.

Sifatni yaxshilash sifat talablariga javob berish qobiliyatini yaxshilashga qaratilgan sifat menejmentining bir qismidir. (1-rasm)

1-rasm. Sifatni boshqarish komponentlari (3)

Har qanday korxonaning muvaffaqiyatli ishlashi uchun uning tarkibiy qismi sifat menejmenti bo'lgan samarali boshqaruv tizimini shakllantirish va qo'llab-quvvatlash zarur. Sifat menejmenti tizimini shakllantirish MS ISO 90001 seriyasiga asoslangan bo'lishi mumkin.

MS ISO 9000 seriyasiga muvofiq korxonalarda sifat menejmenti tizimini shakllantirish va joriy etish bo'yicha faoliyat quyidagi bosqichlarni o'z ichiga olishi kerak:

I. Loyiha oldidan tahlil qilish va o'qitish.

II. Sifat siyosati va maqsadlarini ishlab chiqish.

III. Sifat menejmenti tizimini loyihalash.

IV. Korxona sifatini boshqarish tizimini hujjatlashtirish.

V. Korxonada sifat menejmenti tizimini joriy etish.

VI. Sifat menejmenti tizimini sertifikatlashtirishga tayyorgarlik. (4)

MS ISO 9000 seriyasini tatbiq etish shartlarini tahlil qilish ushbu standartlarni mazkur korxonada qo'llash imkoniyati va maqsadga muvofiqligini ko'rsatishi kerak. Bunday tahlilni quyidagi asosiy yo'nalishlar bo'yicha o'tkazish maqsadga muvofiq:

1. mahsulot sifatining texnik darajasi va darajasiga, uni ishlab chiqarishning texnologik jarayonlariga talablarni belgilaydigan hamda sifat nazorati va mahsulotni sinovdan o'tkazish tartibini tartibga soluvchi korxonada amalda bo'lgan normativ-texnik hujjatlarni tahlil qilish;

2. ishlab chiqarishning texnologik jarayonlari holatini, nazorat va sinovlarning to'liqligi va to'g'riligini tahlil qilish;

3. uskunalar, texnologik uskunalar, asboblarni, energiya tashuvchilarni va boshqa mehnat vositalari holatini tahlil qilish;

4. korxonada metrologik ta'minot bo'yicha ishlarning holatini tahlil qilish;

5. xomashyoni, materiallarni va butlovchi buyumlar ishlab chiqarishda

ishlatiladigan materiallarni va sifat intizomining holatini tahlil qilish;

6. korxona shtatlari va o'qitish hamda malaka oshirish tartibini tahlil qilish.

Bunday tahlil mahsulot sifatiga ta'sir ko'rsatadigan korxonaning barcha bo'linmalari faoliyati bo'yicha o'tkazilgan so'rov ma'lumotlari asosida amalga oshiriladi. So'rov davomida axborot olish uchun me'yoriy, texnik, rejalashtirish va hisobot hujjatlari, statistik ma'lumotlar, shuningdek kompaniya mutaxassislarining bevosita kuzatuvlari va suhbatlaridan foydalaniladi.

Sifatli va samarali ishlashi uchun tashkilot bir-biriga bog'liq bo'lgan bir nechta tadbirlarni boshqarishi kerak. Resurslardan foydalanadigan va kirishni natijalarga o'zgartirishga muvaffaq bo'lgan faoliyat jarayon sifatida qaralishi mumkin. Ko'pincha, bir jarayonning natijasi keyingi jarayonning to'g'ridan-to'g'ri kirishini tashkil qiladi.(5)

Jarayon yondashuvining afzalligi – bu alohida jarayonlar tutashgan joyda, shuningdek ularning kombinatsiyasi va o'zaro ta'sirida ta'minlanadigan nazoratning uzluksizligidir. Sifat menejmenti tizimida qo'llanilganda ushbu yondashuv quyidagilarni ta'kidlaydi: tushunish va talablariga javob berishning ahamiyati; jarayonlarni umuman kompaniyaning muvaffaqiyatli ishlashi uchun ularning ahamiyati jihatidan ko'rib chiqish zarurligi; jarayonlarning natijalariga va

ularning samaradorligiga erishish; obyektiv baholash va o'lchash asosida jarayonlarni doimiy takomillashtirish. Tashkilot ushbu jarayonlarni standartlarning talablariga muvofiq boshqarishi kerak.

ISO 9000 – bu tashkilotlar va korxonalar uchun sifat menejmenti tizimini yaratish va takomillashtirish uchun ishlatiladigan bir qator ISO standartlaridir. Xalqaro standartlashtirish tashkilotining (ISO, Xalqaro standartlashtirish tashkiloti) TC 176 Texnik qo'mitasi tomonidan sifat tizimini boshqarish bo'yicha bir qator standartlar ishlab chiqilgan. Qo'mita Buyuk Britaniyaning BS 5750 standartida aks etgan Britaniya standartlari institutining dastlabki ishlanmalariga asoslangan edi.

Dunyo bo'ylab 90 dan ortiq davlatlar tomonidan milliy sifati sifatida qabul qilingan ISO 9000 seriyasining standartlari har qanday korxona uchun, hajmi, egaligi va faoliyat sohasidan qat'i nazar amal qiladi. Sertifikatlash ushbu ketma-ket talablarni o'z ichiga olgan yagona standart bo'yicha amalga oshiriladi: ISO 9001.

ISO tashkiloti ISO 9001 bo'yicha sertifikatlashni amalga oshirmaydi. Muvofiqlikni tasdiqlashning ikki darajali tizimi mavjud.

Alohida tashkilotlarning sifat menejmenti tizimlarini sertifikatlash maxsus tuzilgan auditorlik tashkilotlari (sertifikatlashtirish organlari)

tomonidan amalga oshiriladi. Ular, o'z navbatida, milliy akkreditatsiya jamiyatlari tomonidan akkreditatsiyadan o'tgan. Shu bilan birga, mustaqil akkreditatsiya tizimlari ham mavjud.

ISO 9001 standartiga muvofiqligi yuqori sifatli mahsulotlarga kafolat bermasligini tushunish muhimdir. Ushbu standartlarning talablari va tavsiyalariga rioya qilish korxonaning sifat barqarorligini saqlash va o'z ishining samaradorligini oshirish qobiliyatidan dalolat beradi.

Shuningdek, ISO 9001 talablariga muvofiqligi yetkazib beruvchilarning ma'lum darajadagi ishonchliligini ko'rsatadi. Ko'pgina G'arb va Yaponiya kompaniyalari nuqtai nazaridan ISO 9001 talablariga rioya qilish bozorga kirishga imkon beradigan minimal darajadir. ISO 9001 muvofiqlik sertifikatining o'zi standart talablarga erishishning tashqi mustaqil tasdig'idir.

ISO 9000 standarti asosiy hisoblanadi, unda qabul qilingan atamalar va ta'riflar 9000 seriyasining barcha standartlarida qo'llaniladi. Bu standart ISO standartlariga muvofiq sifat menejmenti tizimining asosiy elementlarini tushunishga asos yaratadi. ISO 9000 sifat menejmentining sakkiz tamoyilini va doimiy takomillashtirish uchun jarayon yondashuvidan foydalanishni belgilaydi.

Muvaffaqiyatli menejmentga ishlarda doimiy ravishda yaxshilash uchun mo'ljallangan tegishli boshqaruv

tizimini joriy etish va saqlash orqali erishish mumkin. ISO 9000 seriyali standartlari bunday tizimlarga bir qator talablarni shakllantiradi. Sifat menejmenti tizimini tatbiq etish orqali tashkilot o'z jarayonlarining imkoniyatlari va ishonchliligiga ishonch hosil qiladi, shuningdek doimiy takomillashtirish uchun asos yaratadi.

Bularning barchasi mijozlar ehtiyojini qondirish va muvaffaqiyatga olib keladi. Tashkilotda sifat menejmenti tizimlari boshqa boshqaruv tizimlari bilan bir qatorda ishlashi mumkin. Boshqarish tizimi bu tashkiliy tuzilma, hujjatlar, rejalar, usullar va to'plangan tajriba to'plamidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi – T.: O'zbekiston, 2020 yil 30 dekabr.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi – T.: O'zbekiston, 2020 yil 30 dekabr, <https://review.uz/oz/post/poslanie-prezidenta-uzbekistana-shavkata-mirziyoyeva-oliy-majlisu>
3. Xarrington D. X. Upravlenie kachestvom v amerikanskix korporatsiyax. – M.: Ekonomika, 2015. – 72 s.
4. Ogvozdin V.Yu. Upravlenie kachestvom: Osnovy teorii i praktiki: O'quv qo'llanma. – 4-e izd., ispr. i dop. – M.: «Delo i Servis», 2017. – 63 s.
5. Ogvozdin V.Yu. Upravlenie kachestvom: Osnovy teorii i praktiki: O'quv qo'llanma. – 4-e izd., ispr. i dop. – M.: «Delo i Servis», 2017. – 70 s.
6. M.M.Toshpulotov, Q.A.Sharipov, N.Q.Yuldoshev. "Sifat menejmenti". Toshkent-2021
7. lex.uz <https://review.uz/oz/post/poslanie-prezidenta-uzbekistana-shavkata-mirziyoyeva-oliy-majlisu>